

MINERVA

Diară literar, beletristic și de distracțiune.

Apare in 1 (13) și 15 (27)
a fie-cărei luni.

Proprietar, editor și redactor responsabil:
George Curteanu.

Prețulu: pe an 4 fl., pe 1/2 an 2 fl., pe 1/4 1 fl.
Pentru România și străinătate: Pe an 10 fr.
Prețulu e a se solvi înainte.

Păstorita.

Umbre mari răsari pe cale;
Diua mōre după culm —
De pe cōstă, pe sub ulm,
Sē cobōră mieit-'n vale.
Obosită și blāndu poporū!
Și cāntāndū, pășeșcē-agale
O copilă 'n urma lorū.

„Nōpte bună, sōre sfāntū,
Pānă māne! Nōpte bună!
Māne ér vomū fi 'mpreună,
Tu sē rīdē și eu sē cāntū.
Māne pānă-'n dor te scōlă,
Adă florē de-argintū în pōlă
Și le-așterne pe pāmēntū!”

Și murindū întinereșcē
Sōrele de dragulū ei,
Și-o cunună de scānteii
Elū prin pērū i le 'mpleteșcē:
„Māne dacā n'oiū veni,
Pērū 'n apă țilū priveșcē,
Dorū de mine de-țt va fi!”

Și-ri va fi de sōre dorū —
Māne blonda păstoritā,
Despletindū a ei cositā
Tōtă țiuā la isvorū,
Va privi cu dragū la plete
Pline de-aurū, ce-i le dete
Sōrele ascunsū sub norū.

George Coșbucū.

O scurtă privire asupra vieții socială în Roma antică.

Urmare.

Cu deosebită plăcere se cercetau din partea publicului roman luptele de emulare în alergatul cu carele pe arena coloseului. La atari ocazii întrēgă Roma era în mișcare; tōte casele erau gōle de locitori; stradele gemeau de mulțimea ōmenilor: avutū, sēracu, aristocratū, cetățēnū de rēndū alergau cu aceeași rīvni spre coloseu, ca sē-și capete locū. Însuși împēratul și împēratēsa cu întrēga curte luau parte la acelea. Întrēgă cetatea și mai cu sēmă stradele, pre unde avea sē trecā cortegiulū împēratescū, ofereau aspectul celū mai sērbătoreșcū: poporulū îmbrăcatū sērbătoreșcē; amploiați, senatori și însoțitorii acelorā precum și preoțimea apăreau în gală; stradele erau decorate cu cununi și girlande de flori. În drēpta și stēnga stradelorū

erau ridicate din partea privaților pe spesele proprii mulțime de tribune, acceptāndū pe acelea sosirea cortegiului împēratescū.

În fruntea cortegiului mergea o cētă de fete îmbrăcate în vestminte sērbătoreșci, cārora le urma muzica militară, intonāndū marșuri militareșci. Urmau apoi preoții și augurii, avēndū în mână cāte unū ramū de olivū și fiindū îmbrăcați în ornatulū țorū. Acestora le urmā unū numărū dintre cei mai frumoși copii cu părulū ordinarū în bucle, ducēndū rechisitele necesari la sacrificare, după cari urmā tauri de colōre albă decorati frumosū, cari aveau sē se sacrifice în arena coloseului, înainte de începerea luptelorū, Dianeii, lui Pluto ori lui Joe Lațiarulū, patronului Lațiiului. După aces-

tea urma în unu caru de gală unu edilu cu pretorul cetăței, urmatu de 21 junți din cele mai distinse familii cavaleresci din Roma, după cari veneau în ordine senatorii în vestmintele loru de paradă și notabilitățile cetăței cu suitele loru. Apoi urma curtea, a cărei apropiere o anunțau mulțimei săltătore de bucurie famfare puternice.

Gardiștii pretoriani călare și înarmați țineau ordinea pe strade, ca să nu se îmbulzescă poporul și să împedecă mergerea cortegiului. Pre o lectică de purpură, brodată cu firu de aur, dusă de sclavi negriți ședea împăratul îmbrăcatu în togă de purpură, avându în mâna dreptă unu vultur, simbolul puterei sale, în jurul frunței însă o diademă de aur. Mulțime de rugări de a le privaților se aruncau la picioarele împăratului cu atari ocașuni. Pe unu caru pomposu decoratu cu sculpturi în osu de elefantu, trasu de patru cai albi mergea împărătesa cu însoțitorele ei. Înaintea carului mergeau nise sclavi, cari duceau în unu vasu deschisu focul sacru, după cari urmau vergurele vestaline. Inmediatu după carul împărătesei venea unu altu caru de curte și servitorimea, carea arunca monete mulțimei poporului.

Cortegiulu ilu încheiau o cetă de preoți, cari duceau statuete de metalu ale ȝeilor însoții de flautiști și trompetari. În decursulu mergerei lăsau să sbore porumbi albi, din a căroru sboru conchideau la decurgerea fericită ori nefericită a festivității.

Coloseulu încă era decoratu sərbătoresec, cu deosebire porța pre unde avea să între împăratul cu suita. Juru împrejură se înălța fumulu de tămăiă. Mulțimea înlăuntru ascepta în pie tăcere intrarea curții. Când intra împăratul și împărătesa se înălța din spectatoru unu strigātu asurȝitoru de bine-ventare.

În șirulu primu, care era mai aprupe de arenă, era loja împăratului, spre carea ducea dinafară o intrare separată și forte trumosu decorată. În drepta și stēnga dela acēsta erau locuri pentru vergurele vestaline și pentru senatori. Dela acestea se înălțau juru împrejură succesive șapte șiruri de bănci de pētră pentru cavaleri și familiile loru, apoi alte 37 șiruri pentru cetățeni. În susu dela acestea se înălța o galeriă frumôsă acoperită și decorată cu colonne, în care erau locurile de ședutu pentru dame. Dela acēsta galeriă se înălța o rondelă la o înălțime de 450 urme, cu locuri spațioșe de statu pentru poporul de rēndu. Sclaviloru nu le era ertatu a participă la atari petreceri publice.

Începutulu festivității înlăuntru se făcea cu rugăciunile preoților și ale auguriloru, după cari se procedea la sacrificare sub loviturile de sēcure ale pontificiloru cădeau tauri la picioarele altariului, pe care se ardeau părțile cuvenite ȝeilor. După finirea sacri-

ficiului și curățirea arenei se deschideau locurile, unde ascepteau cu nerăbdare emulanții în alergatul cu carele. În cursulu celu mai sēlbatecu porneau quadrigelē și cu cātu înaintau mai tare, cu atāta se înmulțau strigătele de îmbărbătare ale spectatoriloru cătră luptători, cari în tunice scurte și fără mâneci de deosebite coloru stau pe cărucioarele loru cu două rōte, vibrându fie-care în aeru câte o nueluță lungă subțire armată cu ghimp.

Îvingetorul se ducea înaintea logei împăratului, care-i da ca premii ale învingerei o pungă plină cu aur, unu inel de aur, haine frumose și o ramură de oliv. Sumețu și între aplausele publicului se depărta din arenă pe o porță triumfală făcută anume spre acēstu scopu.

În ȝile, când nu erau petreceri festive, aflau patricii plăcerea în excursiuni prin ținuturile romantice din apropierea cetăței. În munții sabinici erau destule spelunci și văi romantice, cari meritau a fi cercetate. Frumōsa Campaniă era pe acele timpuri avută de păduri și nu era așa golă și nesănētōsă ca în timpul de aȝi.

Damele, și preste totu seculu frumosu, cerceau bucuroși după amēȝi cimiterelē unde zăceau pentru veci scumpii loru decedați. Pre timpul împărăților era revenise vechia datină itală de a înhumă cadavrelē. Ele înfrumșeau mormintele cu cununii și girlande.

De mare însemnătate erau în Roma imperială scaldele publice. Precând romanulu republicanu însetoșatu prin muncă și strapațią se îndestulia cu scalde rēci în riu ori mare, pe atunci romanulu molesitu căuta băi calde și chilii comode, în cari să se restaureze după scaldă. Împărății lăsau să se edifice scalde aranjându-le cu totu luesulu posibilu și astfel le donau apoi pentru poporu. Asta liberalitate o imitau și notabili avuți ai cetățiloru. În modul acēsta în cetățile itale și cu deosebire în Roma se da destulă ocașune de a se putē scaldă ori cine, fără distingere de rangu gratis. Numai aceia, căroru le plăcea a fi serviți extra, dau ceva bacșisu îngrijitorului scaldei, care era de regulă unu sclavu alu statului și făcea câștiguri cu sa-pone, oleuri bine miroșitore, dela aceia, cari pretindeau atari lucruri.

Scaldele erau în legătură cu sale de gimnastică, sale pentru jocuri cu pila, unde mulțime își petreceau cu orele după scaldă. Erau și galerii de tablouri ale pictoriloru renumiți, musee și colecțiuni de lucruri artistice; era bibliotecă, în cari se aflau opurile cele mai alese și mai cetite. Mulți scriau pe pergamentu noutățile cele mai însemnate politice și de ȝi, cari le vindeau ca jurnale pe la scalde și alte locuri publice.

(Va urmă)

Unu copilū de conte.

Romanu de Antonu Langer

tradusū din limba germānă de Dănilă Sânjoanū.

(Urmare).

DomniŃ merseră înainte în tăcere, până-ce ajunseră în o parte aședată și întunecōsă a șanțului, unde se vedea printre fagii umbroși și printre arinii stufoși o poeniță cam de trei-deci de urme în diametru strătăiată de unū părău micū, cam de o jumătate urmă de latū și umplutū cu apă turbure-verdie, ce rămāsese dela cea mai de aprōpe plōiă.

Aici stete vicomtele locului.

Ceialaltii îi urmară esemplulū, nimenea nu dicea unū cuvântū.

— Eu credū — dișe în fine vicomtele după o paușă mai lungă, în care timpū esaminase locul — că acestū locū e destulū de acomodatū.

— Mie-mi e totū una, — observă căpitanulū.

Contele se aplecā în sēmnu de aprobare.

— Fiind-că vērulū meu s'a declaratū pentru pușcare preste barieră, așa putemū luā pārăulū din mijlocū de barieră, domniŃ vorū fi postați la doispredece pași dincolo și dincōce de pārău și apoi avansāndū cātră pārău potū pușcă. Sunteți înteleși?

— Da, — rēspunse căpitanulū.

— Contele se plecā erāși.

— Chirurgulū își șterse sudorile de pe fruntea palidă.

— Și acum la arme! — continuā vicomtele, — ai adusū cumva arme cu d-ta, d-le căpitanū?

— Nu, d-le vicomte, — rēspunse polonulū, — ca călătorū am numai nisce pistōle miserabile la mine, de altminte mi-am închipuitū, că domniŃ, cari suntū cunoscuți de vânătorii pasionați, vorū posede o colecțiune de arme, cari ne vorū mulțami.

— Așadară nu ai nemicū în contra, dacă se vorū luā armele nōstre?

— Nemicū.

— Îți placū pistōlele acestea?

Domnulū de Bretailles, scōse din busunarulū căputului două pistōle cu țeve scobitā cu figurī, cu stratū întunecosū, arculū de preste cărligū era bogatū împodobitū cu argintū și mărgelē. Le întinse apoi polonului.

Căpitanulū Stavinsky esaminā țevea, cocoșulū și tava apoi redete pistōlele cu unū gestū de îndestulare și admirare și dișe:

— Pistōle adevērate de Lüttich, dela Doudremont et. Comp., nu se pōte vedē lucru mai frumosū. Charmant, vraiment charmant! — Încarcă d-le vicomte.

— Îmi concređi mie încārcarea?

— Fiind-că secundantulū meu nu a venitū, trebuie sē te rogū pre d-ta.

— Așadară poștește a privi la încārcare, d-le căpitanū.

— O d-le vicomte! — esclama polonulū, — acesta ar însēmna, a me îndoi de istețimea, bunăvoința și loialitatea d-tale, nu, nu, după această afirmațiune trebuie sē-mi concedi, ca sē-ți întorcū spatele, până ce vei încārcā.

— Cum îți place, — rēspunse domnulū de Bretailles.

Căpitanulū Stavinsky întorse într'adevērū spatele cātră încārcătorū și se parea a-și îndreptā totā atențiunea la unū pițigoiū, care privea de pe o crēngă curiosū după ómenii, cari ilū conturbaseră în cântulū lui de diminēță.

Contele urmă esemplulū polonului și povestea cu chirurgulū încremenitū, fără de a se uitā la vicomte.

— Dacă ar fi pututū vorbi pițigoiulū, alū cărui capū frumosū cu ochi negri era îndreptatū tocmai cātră domnulū de Bretailles, atunci ar fi eneratū următorele:

Vērulū contelui umplū mai întâiu unū pistolū bine, apēsătorulū încārcături și punerea glonțului se întemplantā cu grija și precisiunea unui vânătorū bētrānū, — pistolulū era bine încārcatū. Vicomtele ilū puse pe acela lāngă sine pe pajiște și începū a umplē pre alū doilea. Și la acesta se întemplantā încārcătura prafului regulatū în țeve, însă glonțulū alunecā prin o mișcare repede a degetului, în locū de țeve — în mânăca căputului.

După aceea ridicā în mână drēptā pistolulū umplutū bine și în cea stāngā pistolulū umplutū falsū și strigā:

— DomniŃ mei, sum gata!

Contrarii se întōrseră spre elū, pițigoiulū începū a cântā voiosū.

— Alege-ți d-le căpitanū, — dișe domnulū de Bretailles, întindēndū-i pistōlele.

Polonulū se cugetā unū momentū, apoi alese cu mare modestie pistolulū, ce-lū ținea secundantulū contelui în mână drēptā.

Henry luā pre celalaltū pistolū din mână stāngā.

Vicomtele numērā 12 pași de o parte a pārăului spre arbori. Acolo lāsă sē-i cadā batista și dișe cātră căpitanū:

— Aici e loculū d-tale.

Stavinsky se puse în locul desemnatu cu pistolul în mână.

După aceea conduse vicomtele pre conte de cealaltă parte a păraului în depărtare de 12 pași și dișe:

— Aici, iubite vere, — vei sta tu.

— Mulțamescū, dișe Henry, întorcându-se spre contrarū.

Cei doi contrari steteau în o depărtare cam de 25 pași de olaltă.

Vicomtele se dede după aceea la o parte, așa încât stetea cam în mijlocū între cei doi duelanți și îi putea ține pre ambii în ochi, fără să se témă, că va fi nimeritū de unū glonțū, care ar fi mersū pe dișū.

— Voiū bate de trei ori în palmi, — strigă elū — la a treia-óră bine-voiască domniū a avansă. Gata!

Ambii contrari întinseră cocoșulū.

Chirurgulū, care sta lângă domnulū de Bretilles, tremura din totū corpulū, sudórea îi curgea în picurū groși pe frunte.

Spre aprețierea adevérului trebuie se recunóscema, că și vicomtele devenise fórte palidū, se șterse cu batista sa fină pe fruntea asudată și ochiulū seu flăcăra fiorosū în o simptomă de friguri.

După aspectū, numai cei doi contrari erau linistiți.

Vicomtele dete sēmnulū.

La a treia batere în palmi se puseră ambii în mișcare.

Contele mēsură cu 12 pași repeđi spaciulū până la părău, — se părea că de abea așteptă a se sui pe corpulū inimicului sēu și ajungēndū în fine la marginea părăului, rădică pistolulū și-lū îndreptă spre căpitanū.

Acesta avangiasse încetū, după tactū ca pe loculū de exercițiu — își rădicase mână dela pasulū primū și o îndreptase spre fruntea contrarului.

Se priveau în lumina ochilorā.

Cinei pași îi mai despărțiau.

— Morri canaille! — esclamă contele și împușcă.

Totū de-odată ținti și polonulū.

Unū norū ușorū de fumū îi încungiurā unū momentū — pițigoilū spăriatū de pocniri încetā a cāntā.

În acestū momentū se vedū rezultatulū luptei.

Contele Henry d'Aubusson-Ardaigne, uniculū erede alū vechiei familii, soțulū sērmanei Maria Hlaby, zăcea pre pajiștea plină de sânge cu capulū sfărmatū.

Căpitanulū sta cu pistolulū descărcatū în fața cadavrului și-lū observā cu privire palidă și cu ochi eșiți.

Vicomtele sări, chirurgulū îl urmă schiopătândū.

— În fine aici e arta mea, — întonā elū, — a încetatū de a mai trăi, — o D-șeulū meu, D-șeulū meu!

— Totulū a mersū după dreptū și după legile duelului, — dișe vicomtele, — elū a voitū astfelū — Dumneșeu sē-lū ierte.

— Și pe mine! — întonā căpitanulū cu jumătate vócea.

— D-tale, d-le căpitanū ți-ași dá unū sfatū, — continuā vicomtele, — că sē te depărtezi câtū de curēndū!

— Trăsura mea mă ascēptă — dișe polonulū — mă ducā. Sluga d-vóstră domniū mei.

— În Bubene ne vedemū la 2 óre, — șopti d-lū vicomte conrplicelui seu.

— Voiū fi acolo, d-le conte, — rēspunse Stavinsky și se depărtā.

— Ce sē facemū cu mortulū? — întrebā chirurgulū. —

— Voiū merge la trāsura nóstrā, — rēspunse vicomtele — voiū aflā câtū-va lucrători, cari ne vorū aduce cadavrulū pe carū.

Domnulū de Bretilles se depărtā, chirurgulū rămase singurū lângă cadavru, pre carele îlū privea în tăcere cu ochii udați de lacrimi, căci elū aparținea acelorū esemplare rare ale facultății de medicină, cari vedū în unū trupū mortū nu numai unū cadavru, ci și unū omū mortū.

Pițigoilū începū ér a cāntā și jurū împrejurū cāntau celelalte pasēri și natura strălucea în splendórea ei eternū tinērā, în pompa ei verde și îmbētătoare de dimineța fără a fi îngrijată, că aici pe pajiște zace ca cadavru sāngerāndū unū bărbatū tinērū și frumosū, cu care deodată apuse bucuria unui părinte bētrānū, fericirea unei soții tinere și viitoriulū ființei ce o purta sub inima ei.

Vicomtele se întorse cu doi flăcăi vērtoși, cari priviau mai ca loviți de fulgerū la rara sarcinā, ce aveau sē o ducā. Bacșișulū ce-lū primirā însē îi înduplecā a rădicā mortulū și a-lū duce până la trāsurā, care încă numai pe lângă unū prețū însēmnatū a pututū primi cadavrulū sāngerosū. Ambii flăcăi se așēdarā în trāsurā, chirurgulū pe caprā.

— Unde sē ducemū mortulū? — întrebā unulū dintre flăcăi.

— Nu cuezū sē lasū a-lū duce în palatulū tatā-lui sēu, — rēspunse vicomtele; — ar fi pentru bētrānulū tatā o loviturā prea înfricoșată. Voiū merge însu-mi la bētrānulū conte și-lū voiū pregāti la acēsta scire înfiorătoare. — Așadarā unde? — Ho! am aflatū. Contele Henry, sērmanulū meu vērū, avea în strada corturilorā o amantā, — d-șóra Hlaby, — casa se chiamā „la arabū“ — ducēți mortulū acolo, — totū trebuie sē afle ea odatā.

— Tare bine, d-le vicomte, — dișe chirurgulū și mersērā mai departe.

Vicomtele de Bretilles privia după ei plinū de gânduri.

— Tóte mergū după placulū meu, — dișe elū — piedeca principalā e delăturată. Póte că și dómna

contesă, vedându pre soțul sêu mortu, se va întristă atătu de tare, încătu — — — dar acestea sunt eventualități, ună bărbatu înțeleptu nu calculăză pe nier o eventualitate, ci pre realitatea mașinelor sale, pre cari le pune în mișcare cu o siguritate matematică. Mașina, numită căpitanu Stavinsky, și-a făcutu datoria sa, până acum, — vomă vedé cum va lucră mai departe. Până-ce nu am în mână documentulu de cununiă a dómnei contese, nu sum sigură. Draculu pôte face, ca copilulu, ce-lu pôrtă ea sub inimă, sê fie ună feciorașu. In fine după-ce documentulu de căsătoriă alu baletistei va fi ajunsu în flăcări, — mi-am ajunsu scopulu, atunci pôte trăi copilulu, căci este numai ună bastardu nepericulosu pentru minc, fiind-că eu din aceea și nu sum vicomtele de Bretailles, ci porta titlulu de conte d'Aubusson Ardaigne, care de multă imi compete mie.

Și cu mânilé înercușate și cu ună triumfă pe buze se întorse în cetate.

Ce mai avem încă de adausu în acestu capitolu le luăm numai pre scurtu, căci cea mai mare parte ar fi numai repețiri și deslușiri, pe cari le-a eneratū Maria Hlaby în epistola, pre care a dus'o Procopu Hlaby, copilulu de conte, măiestrului Novotny în strada Augarten.

Vicomtele aduse bătrânului conte la cunoscință vestea înfricoșată cu o cruțare intenționată și bine calculată. — Bătrânulu emigrantu primi înfiorătorea veste cu disperățione. Domnulu de Bretailles sciū înfățoșă duelulu ca urmare a unei certe, care s'a născutu pentru o dină încântătore, pre care o distinsese contele cu o favore nemeritată.

Contele torturatū de durere dete vicomtelui, pre carele ilu considera tot-odată de eredele sêu legitimu, plenipotenția de a dispune cele necesare în privința acestei dame.

Bătrânulu domnū înțelese acésta așa, că ea sê fie remunerată pentru favorea ce a prestat'o fiului sêu. Înse astutulū asasinū, carele câștigase acum joculu, o înțelese altecum.

Sărmana Maria, care căduse leșinată, când îi aduseră în casă cadavrulu sângerându alu bărbatului seu, încă nu-și vinise în fire, când și întră la ea unū comisarū de poliție cu asistență, spre a se încunoscință despre starea lucrului și a duce cadavrulu.

Modulu, cum a tractat-o bărbatulū poliției și cum și trebuia sê o tracteze după cele, ce i-le spuse vicomtele, arătă bieteii mueri, că ea nu e considerată de nimicū altecva, decâtu de o creatură fără consciință și poffitóre de avere, care își face câștigū din prădarea bărbatilorū tineri. Ambiția i-se desceptă. În numele sêu și în numele copilului sêu voia a-și legitimă dreptulu sêu ca soția a mortului, ca contesă. Alergă la secretarū, înse cine i-va descrie spaima, când nu numai

sê vedū furată de bani și prețioșe, ci nu-și mai află nici documentulu de căsătoriă, care singurū îi putea dovedi drepturile sale.

Îndeșertū asigură pre comisarū, că ea este soția legitimă a contelui; — elū și asistenții lui primiră afirmațiunea ei cu ună risū ironicū.

Sărmana trebui sê părăsescă casa, fiind-că mobilele ei, a cărorū câștigare nu o putea dovedi, fură considerate ca proprietatea contelui mortu, și după dorința tatălui seu trebuiau se fie vëndute în favorea sêracilorū. Ei i-se concesse a-și duce cu sine numai cele neincungiuratū de lipsă.

Despre tôte acestea firesce că nu scia nimicū bătrânulu conte, carele în durerea sa s'a retrasu la o vilă în Vranohetz și acolo ascunsū de tótă lumea jellia pe iubitulu sêu fiu.

Maria Hlaby, — așa trebuia sê se numescă ea acum, — voia a-și căută refugiulu în casa baletistului, înse acesta călătorise la Parisū cu soția sa, ca sê fericescă pe parisieni prin reproducerea unui jocu naționalu boemescū.

Sê între érá în trupa baletistilorū, nu-i concedea starea ei, așadară din puținū cei mai rămasese închiria o locuință modestă, înse și acelu puținū dispărū forte iute; vicomtele nu avea odichnă. Fără ca Maria sê presimțescă dela cine i vine aceea, se îndesuiau la dēnsa după-cum a scrisu lui Novotny, totū feliu lu de destramați suspicioși, jidanī, cari îi vënduseră cu scădământū și celū mai de pe urmă vestmētū, mueri destrăbălate, cari îi promiteau munți de aurū, dacā va voi a se concrede lorū etc. — Domnulu vicomte voia ca după-ce a asasinatū pe contele, sê înădușescă în nămolū pe contesa dimpreună cu copilulu ei, — înse Maria rămase statornică pe lângă tótă lipsa ce o băntuia. La urmă vicomtele îi dete ultima lovitură, și anume lăsă a o depărtă din Praga cu poliția.

Ne mai rămâne a aminti, că căpitanulu Stavinsky după duelū se duse la Bubene, unde ilu ascepta carulu de postă, în care se afla totū-de-odată Kleschitzky și fidela sa complice Straschenko, cari își resolviră perfectū tema lorū adecă jefuiră contesa, după-cum seimū. Kleschitzky aduse documentulu de căsătoriă precum și copia pregătită de pre acela, și le predete dispunătoriu lui sêu, carele ascunse documentulu adevēratū la sine și vicomtelui, care se afla punctū la 2 ore în Bubene, îi predete copia falsificată.

Pentru acésta, precum și pentru serviciile presfate de altă-dată înmanuă eredele împușcatului conte polonului suma de 5000 fl., numai pentru aceea, căci a fostū atătu de norocosū a alege pistolulu din mâna drēptă.

Acesta apoi se depărtă cu posta spre nord, către granița saconă.

După aceste se întorse domnul de Bretilles către cetate, unde începuse deja a se lăți faima despre sfârșitul tragicu alu duelului. Tota Praga se pusă în mișcare, — în genera'ă compătineau pe înflorindulu și frumosulu bărbatu și limbele cele rele cruțau mai multă pe asasinulu lui, pre căpitanulu, fiind-că atât vicomtele, câtu și chirurgulu întăreau purtarea sa cavalerescă, decâtu pe sërmana Maria, care fū numită și condamnată ca cauză a nefericitei certe.

Totodată se atribuiu noului conte omagieile ănelor scurtă vędători. Acesta, ca erede alu bętrănu-lui domnū, ca unulu din cei mai avuți cavaleri era încărcatū cu atari lingușiri și omagi, pre cari ei, sufletele simple le au totdeuna la dispozițiune pentru aceia, pe cari fi înalță noroculu.

Domnul vicomte de Bretilles sau mai bine ăisū noului conte d'Aubusson-Ardaigne se bucură așadar de triumfulu celū mai completū, precând contesa legitimă călători în miserie către satulu său natalū Krasnec, părăsită de toți și cu copilulu sub inimă.

— Finea părți prime. —

Amiceii mele L a!

(Răspuns)

— — — — —
— — — — —
— — — — —

Me cugetū totū la tine,
Ah! câtū te mai iubescū,
Regina vieții mele
In tine eu trăescū!
Acuși cu dorū, iubire

La tine voiū sē sborū,
Eternū în fericire
Trăi-vomū, scumpū odorū!
In ale mele brațe
Ținete-oiū vecmicū eu,
In bine și-'n tristētă
Alu tēu voiū fi alu tēu!

I. L. H.

Ce citește ea?

Noveletă de Edmund Wengraf. trad. de Camil B.

Era o admirabilă ăi de vēră; ea ședea în grădină sub umbra unor castani înfloriți și bętrāni.

O femeia încântătoare! tocmai în etatea cea mai plăcută, trecută preste sveltęta tineretei, dar încă departe de o corpulență matură, așa cam între douăzeci și trei, patru de ani. E îmbrăcată într'o haină ușoră, de colore deschisă, care lasă se i-se vędă conturile formelor ei plastice. Fruntea ei e adumbrită de o pălărie de paie cu părăți lați. Ea ține în mână o carte, rădămată în pōlă si cuprinsulu ei pare a-i fi absorbitū totă atențiunea. Sub genele ei plecate în jos, sclipescū din când în când ochii ei umeđi. Gura cu buzele ei finū tăiate e închisă de totū și pe fața ei se pōte vedē o roșetă purpurie cu o nuanțare schimbăciōsă. Fără indoelă că e cuprinsă prin lectură și de o agitare, alu cărui efectū e drăgălașulu jocū de colori pe fața ei.

Ōre ce va fi cetindū ea?

O observam cu unū interesū mare. Covorulū de verdētă năbușise pașii mei și așa m'am pututū apro-

piā neobservatū și a mē folosi de acēstă ocașiune favorabilă, ca sē privescū neconturbatū pe frumōsa mea amicā.

Ce citește ea? Sē reflectămū puținū. Avemū trei puncte importante de plecare: odată esteriorulu cărții, alu doilea caracterulu și alu treilea fisionomia cetitōrei. Și o astfel de enigmă, care ne ofere atâtea puncte de atacū, sē rēmānă cu tōte acestea nedeslegatā?

Sē ne îndreptămū mai întâi privirile asupra cărții. E de unū volumū mijlociu și de formatulū octavului obișnuitū, e legatā în pānză nęgră, cu încrūștări de aurū. Acēsta e totū ce se pōte distinge la o distanță de ăcece pași și din cauză că cetitōrea o ține în pozițiune prea plecată spre sine nu se pōte deosebi, dacā aceea carte e scrisă în prosă sau în poesie.

Caracterulu cetitōrei: forțe impresionabilū, înfăcărātū, ceva cam fantastū, nestatornicū. Iubitōre de artă dōr numai atunci, când interesulu esteticū e spriginitū și prin celū materialū. Educațiunea nu se ridică preste nivelulu ordinarū. Logica lipsesce cu totulū.

Fisionomia ei: probază totu mai multă o atențiune din ce în ce mai concentrată și intensivă. Privirea ei e ficsată pe aceeași pagină, nările îi sunt mobile și buzele ei sunt atât de multă apăsate una de alta, încâtă parū cam umflate.

Ceea-ce citește de sigurū nu e o carte de sciință. Așa dar ceva beletristicū — dar ce?

Poesii lirice? Nu. Așa ceva nu se citește cu o atențiune atât de încordată. Prelângă acēsta cartea nu e aurită. Despre lirică nu pōte fi deci vorbă. Pōte că e unū romanū? Nicī acēsta. Mai întâiu că nu se potrivește legătura, și apoi astădi nu citeșcū romane numai domnișorele. Chiar unū romanū francesū nu e, pentru-că ea ține deja de trei minute la aceeași pagină, fără se o întōrcă! Esistă ore o femeia cultă, care se se oprēscă trei minute la cetirea unei singure pagine de romanū? Ipotesa romanului e deci înlăturată.

Va fi pōte o poezie epică? Ce prostie! Acēsta specie e pe ducă și e cultivată numai de poeții, care nicī de altcum nu pretindū se fie cetiți, ci se mulțemescū cu stima unorū critice compătimitōre.

Nu mai rămāne deci alta, decâtū specialitatea dramatică.

Ea citește deci o dramă, dar de care? Una modernă? Nu. Acea o vede cineva în teatru nu o citește. Una antică? Și mai puținū. Pentru acēsta cultura ei estetică e prea ușōră, ér lectura prea grea. Prin urmare trebuie se fie ceva „clasicū“: Schiller, Gōthe sau Shakespeare.

Ea încă totū n'a întorsū pagina. Scena aceea trebuie, că a făcutū o mare impresiune asupra ei. O scenă istorică însă nu pōte se producă o impresiune atât de profundă asupra unui spiritū cam superficialū, care nu se pōte adēnci în timpuri îndepărtate și în caractere străine. Prin urmare — dar ce a fostū asta? Tocmai alunecă unū zimbetū fugitivū asupra feței sale și strălucitorii ei dințișori, cari se arătară pe unū momentū, deteră trāsurilor ei o expresiune de totū particulară.

Acestū zimbetū, care se arată tocmai la timpū, érășī ne pōte servi ca unū punctū momentuosū în cercetarea nōstră. Ên se vedemū! O scenă tragică nu pōte fi — ea e eschisă prin zimbetū. E fără îndoială . . . de sigurū . . . o scenă de amorū.

Acum am fi căscigatū joculū. O femeia tinēră și frumōsă, care la cetirea unui dialogū delicatū lasă sē-i scape unū zimbetū atât de elocventū . . . Ore ce se însēmneze acēsta. Sē se fi identificatū ea ore cu rolulū eroinei sale? Ori că a intratū în jocū o amințire din viēța ei propriă și făcuse sē rēsune o cōrdă a inimei sale?

Suposițiunea din urmă e cea mai probabilă. Când o femeia se identifică cu o figură a fantasiei poetice, ea nu se sacrifică pe sine însași. Subiectivitatea te-

nace a femeiei nu admite o astfelū de contopire nețermurită cu ființa străină. Bărbatul sub farmecul unei îniriurii poetice puternice e în stare sē-și uite cu desēvēșire de individualitatea sa și a se transpune cu totulū în sufletul eroului sēu. Din contră femeia în locul eroinei sale se pune pe sine însași și ia, unde ar fi se dēe, și-și însușesce, unde ar avē numai sē resimțescă.

Cunoscândū mai de aprōpe caracterulū unei femei, va fi cu multū mai lesne a găci pe poetulū sau figura ei favorită, decâtū înelinările corēspundētōre ale bărbatului. La femei cuvēntulū decisivū îl pronunță simpatia, acelu firū misteriosū, care lēgă sufletū de sufletū. La bărbatū mai vinū încă în considerare și alte momente numērōse, ca educațiunea, convicțiunea și principii. Poetulū, care contēză pe cetitori, nu e împiedecatū prin nimicū. Autorulū însă, care contēză numai pre cetitōre, trebuie se li-se comformeze, pentru-că de altcum e vai de elū!

Așa făceam eu filosofă teoretică și credeam, că am ajunsū sē deslegū enigma. Spre a mē convinge de adevērū, am începutū sē tușescū, pentru ca sē fi observatū, am eșitū la lumină și am salutātū.

Dōmna mea trāsări, se uită cam încurcată la mine și lāsă sē-i cadă cartea la pāmēntū. Din carte însă — și acēsta mē atinse ca unū fulgerū — sbură o foie de hārtie de o formă așa do ciudată și de o colōre atât de trādātōre . . . încātū cineva ar fi trebuitū se fie orbū și prostū pentru ca sē nu înțelēgă la momentū însemnătatea acelei scrisorice interesante. Eram cu totulū desamăgitū și rușinatū!

Ea cetise deci scrisōrica, ér nu cartea și astfelū enigma mea primise o deslegare cu totulū neașteptată.

Am avutū destulă delicatețā sē me arātū, ca și când nu așī fi observatū încurcătura ei și apoi am vorbitū — despre altceva.

Din povēțuirile unui omū de scolă.

Nu grābi cu judecata: judecata prea matură îți va causă multe neplăceri.

*

De ți-a încredutū cineva secretulū, păstrēzā-lū cu tōtă scumpătatea: când ai vrē sē-lū comunicī altuia, cugetă că te faci trādātōrulū celui ce te-a aflatū demnū de încrederea sa.

*

Pre amiculū falsū părăsesce-lū în tăcere, elū e identicū cu inimiculū ascunsū; vrēndū a o rumpe pre față cu elū, ți-ai deschisū ușa la multe neplăceri.

*

Trāsurile nobile ale feței nu denōtă tot-dēuna simțeminte nobile; de multe-ori suntū o mască aceea, sub carea stau ascunse celea mai urite patimi.

Diverse.

George Barițiu.

Ca întregire la cele publicate în N-ru trecut alu fôiei nôtre mai aducem următorele amênunte: George Barițiu a lăsatu familiei sale unu testamentu, datu din 31 Decembre 1891, din care de interesu publicu suntu punctele 1 și 4, cari au următorulu cuprinsu:

„1. Dacă Dumnezeu va voi ca să moru în Sibiu, să mi se cêră locu lângă biserică undeva, sau în cimiterulu gr. catoliciloru celu conterminu cu alu orientaliloru. Prețulu locuriloru mi se pare că este 50 fl. pentru cassa bisericeii. Tacsu de înmormântare legiuită în archidiececa de Alba-Iulia să se dee la cei doi preoți, adecă protopopulu și capelanulu întreită. Peste totu specele înmormântării mele să nu trecă preste 400 fl. (patru sute) v. a. aceștia corêspundu deplinu pozițiunei sociale, în care m'am aflatu ca simplu cetățênul alu unei țeri spoliata și ca fiu alu unui poporù supusù de vécuri la gônc și asupriri barbare. Acilea nu încape pompă nici varitate.

„Eredii mei să nu lase, ca să fiu înmormântatu cu spese dela vre-o cassă publică. La 6 săptămâni să mi se facă părăstasù cu spese din averea rêmasă.

„4. Condeifulu de aurù să se ofere museului dela liceulu din Blășiù, în semnù de recunoscînță, că acolo la liceu am învățatu să rêmânù românù și să scriu românesc, 4 ani ca scolarù, 4 ca seminaristù în facultatea teologică și unu anù ca profesorù.

Câtù de scumpù a fostù George Barițiu pentru națiunea română, arată manifestațiunile făcute de cătră Românii în memoria lui. Academia română a lăsatu a se celebră în 20 Maiu n. c. în biserica s. George-nou din Bucuresci părăstasulu pentru odichna sufletulu rēpausatulu ei președinte. Ceremonia a îndeplinit'o episcopulu Partenie alu Dunărei de josù cu asistența alorù 5 preoți. Prezenți la acestu actù au fostu membrii Academiei: Dimitrie Sturdza, Niculae Kretzulescu, Ioanù Kalinderù, N. Ionescu, Gr. Tocilescu, D. C. Olănescu, Iacobù Negruzii, Dr. V. Babeșù și P. Aurelianù; delegații Asociațiunei transivane: Dr. Ilarionù Pușcariù, Partenie Cosma și Zachariù Boiu; apoi Jeronimù G. Barițiu, fiulù defunctulu, Michailù Stănescu cu familia și C. Juga ginerii defunctulu; precum și Vasile Voina, preotù în Brașovù și George Dima, profesorù de musică în Sibiu. Liga a fostu reprezentată prin avocatulu George Bursanù. După terminarea serviciulu divinù protopopulu Zacharia Boiu și Niculae Ionescu cu înaltă elocință au arătatù meritele multu regretatulu defunctù. Părăstasù pentru Barițiu s'a mai celebratù în Lugoșù de cătră episcopulu Mihályi și în alte locuri. Comitulu Asociațiunei a hotărîtu a creă unu fondù, care va purtă numele lui George Barițiu, din care să se premieze lucrării literare. Românii din Clușiu au decisù să înființeze unu fondù de 10000 fl. cu numele lui George Barițiu, din ale cărui interese să se premieze în fie-care anù câte o carte românescă.

Maialù. Studentii dela gimnasiulu din Năsêudu își vorù ținē maialulu Sâmbătâ la 3 Iunie st. n. c. în

castru, eventualu în otelulu Rahova. Prețulu întrării de persoană 40 cr. v. a. Începutulu la 10 ôre a. m.

Necrologù. *Laura Sohorca*, după o bôlă grea și îndelungată, împărțășită cu SS. Taine, și-a datù blândul sêu sufletù în mânilor Creatorulu la 15 Maiu a. c. în etate de 36 ani și în alu 17-lea a fericitei sale căsătorii. — O deplângù: Silviu Sohorca, preotù gr. cat., ca sociu; Alecsandrina, Camilù, Iustinù, Aurelu, Silvia, Sabinu și Valeria, ca fir și fiice; Emilia Budurlianù, ca soră, precum și numeroșii consângeni și afini. — Fie-i țerina ușorâ și amintirea ei în veș binecuvântată!

Gâcitură de șacù.

de D.

Se pôte deslegă după săritura calului.

		Geor-	culù				
		năs-	Ba-				
cutù	ge	în	2	Ju-	rițiu		
fe-	Maiu	în	s'a	orù	în		
		ri-	biu				
		1893	în				
		Si-	era-				
		sa-	24	în	6-		
Iui.	Maiu	gă	ța	în	t'o	vêr-	81
trê-	con-	a	nis-	Vi-	de	ritù	Ro-
1812;	mu-	în-	și-a	mu-	mă-	ani.	stă

Timpù de deslegare până în 15 Iuliu n. c. Între gâcitorii se va sorți o carte.

Deslegarea gâciturii de V. B. din nr. 7 alu fôiei nôtre e următore:

Nu-i putere omenescă
Ce-ar putea ca se oprêcă
Cursulu inimelorù pline
De tesaure divine
Căci divinù e să iubesci
Limba, datini strămoșesci.

C. Morariu.

Bine o au deslegatù domni: Alesandru Pălăgeșu, Ioanù Titieni, Măsimù Popù și George Căzanù, Năsêudu. Premiulu l'a dobânditù d-lu I. Titieni.

Alina